

УДК 630.1 (2)

Л. В. ПОЛЯКОВА *

ВНЕСОК ДЕРЖКОМЛІСГОСПУ У ВИКОНАННЯ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

Держкомлісгосп України

Наведено основні напрями виконання Держкомлісгоспом, його територіальними органами та підвідомчими підприємствами Плану заходів із реалізації Стратегії виконання Рамкової Конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, затвердженого Мінприродою, та виконання міжнародних зобов'язань у сфері лісового господарства у рамках його компетенції.

К л ю ч о в і с л о в а : Карпатська конвенція, стратегія виконання, Протокол.

Рамкову Конвенцію про охорону довкілля та сталий розвиток Карпат [1] було підписано 22 травня 2003 року на 5-й Всеєвропейській Міністерській Конференції з довкілля у Києві. Вона проголосила основні принципи збалансованого розвитку, невиснажливого використання й охорони природних ресурсів Карпатського регіону. Зважаючи на вимоги міжнародних домовленостей і необхідності вирішення проблем природоохоронного, соціального й економічного характерів на місцях, Карпатська конвенція у своїх положеннях орієнтується на охорону, збереження й невиснажливе використання природних ресурсів і водночас економічний розвиток регіонів і населення, тобто бере до уваги пріоритети збалансованого розвитку, визначеного у "Плані дій на 21 століття". Карпатська конвенція є конвенцією рамкового типу. Це означає, що більшість статей Карпатської конвенції не мають прямої дії, вони визначають спільні підходи до окремих проблем, більшою мірою надають політичну заяву, ніж устанавлюють обов'язкові умови для країн. Тому інструментом упровадження є Протоколи, які стосуватимуться специфічних секторальних питань економічного, соціального, а також природоохоронного напрямів для застосування у рамках регіону.

Роботу Держкомлісгоспу, його територіальних органів і підвідомчих підприємств щодо виконання вимог Карпатської конвенції було зосереджено на двох напрямках – виконання Плану заходів з реалізації Стратегії виконання Рамкової Конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат [2 – 4], затверджених Мінприродою, та виконання міжнародних зобов'язань у сфері лісового господарства в рамках його компетенції.

Виконання Плану заходів з реалізації Стратегії виконання Рамкової Конвенції

Насамперед реалізація положень конвенції здійснюється через урахування її вимог у законодавчих і нормативних документах із ведення лісового господарства, які вже розроблені й розробляються відповідно до нової редакції Лісового кодексу України.

Крім затвердженого основного плану заходів з реалізації Стратегії виконання Карпатської конвенції, кожна Карпатська область робить свій внесок у реалізацію Конвенції. Так, Закарпатське та Львівське обласні управління лісового та мисливського господарства за погодженнями з обласними державними адміністраціями розробили відповідні плани заходів конкретно для своєї області, у Львівській області також створено Координаційну раду з виконання положень Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат на території Львівської області. Виконання заходів розраховано на строк до 2020 року.

Якщо говорити конкретніше, нині роботу в Карпатському регіоні було зосереджено на виконанні таких заходів.

Проведення сертифікації лісів регіону згідно з принципами і критеріями FSC, як процедури оцінки відповідності управління лісами і ведення лісового господарства принципам сталого розвитку. Нині сертифіковані ліси у Закарпатській області, у Чернівецькій – роботи з сертифікації всіх лісів уже завершені, у Львівській – ліси сертифіковані, але дія сертифікату тимчасово призупинена й мала б уже відновитися. В Івано-Франківській області сертифіковано лише одне підприємство на площі 60 тис. га (Вигодський лісгосп), але

* © Л. В. Полякова, 2008

Європейський банк розвитку та реконструкції у 2008 році вийшов з ініціативою підтримання процесу сертифікації лісів Івано-Франківської області. Так що можемо сподіватися, що підготовчі роботи можуть розпочатися вже у 2009 році.

Вдосконалення системи лісокористування (вік, види, способи рубок та їх планування, зменшення обсягів суцільних рубок, заміна їх на поступові та вибіркові). У 2007 році поступові та вибіркові рубки у загальній площі рубок головного користування у Карпатському регіоні становили 57%. У жовтні 2008 року затверджені Правила рубок головного користування в гірських лісах Карпат. Їх прийняття було викликано наслідками поєни цього року.

Українським науково-дослідним інститутом гірського лісівництва у 2006 році розроблені та плануються до впровадження рекомендації щодо сталого лісокористування та збереження біорізноманіття гірських лісів Українських Карпат (критерії і індикатори, принципи природоохоронного планування).

За сприяння українсько-швейцарського проекту ФОРЗА розроблені настанови з наближеного до природи лісівництва, спрямовані на використання переважно вибіркового методу рубок і формування різновікових насаджень. Окремі положення наближеного до природи лісівництва включені до затверджених Правил поліпшення якісного складу лісів. Наразі прийнято рішення щодо створення Карпатського регіонального навчального центру Укрцентр кадрилес на базі УкрНДЦГірліс з метою проведення навчальних курсів для фахівців Карпатського регіону з наближеного до природи лісівництва.

Нині у Карпатському регіоні виростають 58 тисяч гектарів пралісів, у тому числі 31 тис. гектарів у підпорядкуванні Держкомлісгоспу. Наразі Закарпатським управлінням охорони навколишнього середовища у співпраці з обласним управлінням лісового та мисливського господарства розпочато реалізацію комплексної програми з вивчення і збереження пралісів Закарпаття, проводиться моніторинг існуючих об'єктів ПЗФ у зоні діяльності Карпатського біосферного заповідника та створення схеми екомережі у зоні діяльності Карпатського біосферного заповідника, Ужанського НПП та НПП "Синевир". Загалом у лісах Карпатського регіону, що знаходяться у підпорядкуванні Держкомлісгоспу, рівень заповідання становить 14,9%, створено 719 заповідних об'єктів на площі 241,5 тис.га. Лише у 2007 році було створено регіональний ландшафтний парк "Равське Розточчя" у Львівській області площею 329 га.

У 2008 – 2012 роках передбачається створення нових і розширення меж існуючих об'єктів природно-заповідного фонду Карпатського регіону на площі 57 тис. га, у тому числі 41,6 тисяч га на землях, що знаходяться у підпорядкуванні Держкомлісгоспу (Закарпатська область – 20 тис. га, Івано-Франківська – 10,3 тис. га, Чернівецька – 11,3 тис. га).

З 2007 року підприємства лісової галузі проводять роботу з оптимізації лісової інфраструктури. Протягом 2007 року у Карпатському регіоні було побудовано 65 лісогосподарських доріг загальною протяжністю 167 км. Упродовж 2008 року планувалося збудувати понад 273 км нових лісових доріг, але в умовах кризи за результатами року можливе одержання інших показників.

Розпочалася робота щодо створення рекреаційно-просвітницьких об'єктів і музеїв лісу. Нині у Карпатському регіоні функціонують 49 об'єктів (Івано-Франківська область – 22, Чернівецька – 11, Львівська – 16). Створено 10 музеїв лісу (2 у Львівській та 8 у Чернівецькій областях).

З метою екологічного та профорієнтаційного виховання сільської учнівської молоді створені Івано-Франківський лісівничо-екологічний просвітницький центр і Львівський обласний дитячий еколого-натуралістичний центр. У взаємодії з місцевими органами освіти на підприємствах галузі у Карпатському регіоні створено 98 учнівських лісництв (із загальної кількості 6 у 2007 році), у роботі яких беруть участь близько 2,6 тисяч учнів 7 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (Закарпатська область – 28 учнівських лісництв, Івано-Франківська – 23, Чернівецька – 13, Львівська – 34).

Обласні управління Держкомлісгоспу беруть участь у підготовці зведених матеріалів до Карпатського огляду про стан навколишнього природного середовища.

Робота на міжнародному рівні.

Як уже було вказано раніше, інструментом упровадження Карпатської конвенції є Протоколи, які стосуватимуться специфічних секторальних питань економічного, соціального, а також природоохоронного напрямів для застосування у рамках регіону.

Наразі розроблений і схвалений на Другій Конференції Сторін Карпатської конвенції, що відбулася 17 – 19 червня 2008 року у м. Бухарест (Румунія), Протокол про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат. Проект Протоколу було представлено для розгляду під час Першої Конференції Сторін Карпатської конвенції (11 – 13.12.06, м. Київ) і відповідно до її рішення направлено на опрацювання Робочій групі Карпатської конвенції з питань збереження та сталого використання біотичного і ландшафтного різноманіття. Після опрацювання, яке тривало протягом 2007 року, проект Протоколу направлено на розгляд Сторонам Карпатської конвенції з метою здійснення національних процедур погодження та підготовки до підписання.

У вересні минулого року за ініціативи суб-регіонального представництва ФАО у Будапешті відбулася зустріч фахівців лісового господарства та охорони природи сторін Карпатської конвенції з метою внесення питань лісового господарства у зазначений Протокол. Поєднання питань ведення лісового господарства та збереження різноманіття в одному Протоколі сприяло б уникнення фрагментації політики розвитку різних секторів економіки, в тому числі лісового сектора. Але на жаль, на думку тимчасового секретаріату Карпатської конвенції, на цій стадії узгодження поєднання Протоколів було неможливим.

Держкомлісгосп України бере активну участь у діяльності робочої групи зі сталого розвитку сільського й лісового господарства та місцевого розвитку. Одним із результатів роботи групи є розробка у грудні минулого року Протоколу щодо ведення лісового господарства в умовах Карпатської Конвенції. Протокол стосується уточнень статей 4 (Збереження та стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття) та 7 (Стале сільське та лісове господарство) Конвенції. Планувалося презентувати проект протоколу другій конференції сторін і підготувати його до підписання на третій конференції сторін.

Крім того Держкомлісгосп бере активну участь у редагуванні звіту щодо лісового господарства, лісової промисловості України та лісової стратегії, що був підготовлений університетом Падови (Італія) в рамках проекту щодо Карпатського регіону і презентований другій конференції сторін.

Ще раз потрібно вказати на значущість для Карпатського регіону реалізації за підтримки Держкомлісгоспу України швейцарсько-українського проекту ФОРЗА, який спрямований на впровадження у Карпатському регіоні сталого багатофункціонального ведення лісового господарства, з особливим наголосом на належному управлінні довкіллям і поліпшенні життєвого рівня місцевого населення. Більшість напрацювань проекту безпосередньо пов'язані з виконанням положень Карпатської конвенції.

Минулого року в Карпатському регіоні, а саме в Івано-Франківській області закінчилася реалізація першого етапу, а цього року розпочався другий етап українсько-чеського проекту, спрямованого на вдосконалення лісовпорядкування в гірських умовах.

Держкомлісгосп планує розширити міжнародне співробітництво у Карпатському регіоні і висловив підтримку проектному запиту на грант уряду Нідерландів "Інтеграція збереження біорізноманіття до невиснажливого управління лісами в Україні з метою збереження природи на ключових територіях Пан-Європейської екологічної мережі у Прикарпатті".

У 2007 році Єврокомісією було прийнято рішення щодо фінансової підтримки регіональної програми "Удосконалення систем правозастосування та управління у лісовому секторі країн східного напрямку Європейської політики добросусідства та Росії" на 2008 – 2011 роки. Заходи в рамках реалізації регіональної програми проводитимуться на території

Вірменії, Білорусі, Азербайджану, Грузії, Молдови, Росії та України, а результати будуть представлені на другій Міністерській конференції ENA FLEG у 2010 або 2011 рр. Програма буде впроваджуватися Світовим банком у співпраці з IUCN та WWF. Наразі складається робочий план дій по кожній країні, в тому числі України, що має бути прийнятим на урядовому рівні. Планується частину заходів проводити на національному рівні, але особливий наголос при реалізації програми буде зроблено на Карпатському регіоні. Можна сподіватися, що реалізація цієї програми значною мірою поліпшить ситуацію з нелегальними рубками.

На перспективу планується.

– Активізувати роботи щодо проведення поетапного переформування (реконструкції) похідних ялинників у корінні деревостани. Нині у Карпатському регіоні нараховується 184,3 тис. га похідних ялинників, у тому числі 145 тис. га у лісах Держкомлісгоспу (Закарпатська область – 31,5 тис. га, Івано-Франківська – 73,4 тис. га, Чернівецька – 13,2 тис. га, Львівська – 26,9 тис. га).

– Збільшувати в лісовому фонді частку лісів природного походження.

– Провести координацію систем моніторингу лісів та узгодити методику проведення моніторингу з відповідальними представниками країн-учасниць Карпатської конвенції.

– Сприяти розвитку міжнародних наукових досліджень у галузі моніторингу лісів.

– Завершити доопрацювання та погодження документів щодо сталого управління лісовими ресурсами в регіоні Українських Карпат.

– Розширювати практичне застосування системи сталого управління лісами, яка враховуватиме екологічні функції гірських екосистем Карпат.

– Розширювати впровадження вибіркового методу ведення лісового господарства, які є основними в системі сталого управління лісами (наближене до природи лісівництво) і які забезпечують повноцінне виконання лісом його екологічних і гідрологічних функцій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Верховна Рада України; Закон від 07.04.2004 № 1672-IV "Про ратифікацію Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат".

2. Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат. Офіційний переклад, документ 998_164, <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.01.2007 № 11-р "Про схвалення Стратегії виконання Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат".

4. План заходів, спрямованих на реалізацію Стратегії виконання Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат на 2008 – 2020 роки по Закарпатській області від 5.02.2008.

Polyakova L. V.

CONTRIBUTION OF THE STATE COMMITTEE OF FORESTRY TO IMPLEMENTATION OF CARPATHIAN CONVENTION

The State Committee of Forestry of Ukraine

The main directions of implementation by the State Committee of Forestry, its territorial bodies and subordinated enterprises, the Plan of actions for realization of Strategy of implementation of Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians, asserted by Ministry of Environment, as well as implementation of international liabilities in the field of forest management in the frame of its competence are presented.

K e y w o r d s : Carpathian Convention, implementation strategy, Protocol.

Полякова Л. В.

ВКЛАД ГОСКОМЛЕСХОЗА В ВИПОЛНЕННЯ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

Госкомлесхоз України

Приведены основные направления выполнения Госкомлесхозом, его территориальными органами и подведомственными предприятиями Плана мероприятий по реализации Стратегии выполнения Рамочной Конвенции об охране и сбалансированном развитии Карпат, утвержденного Минприродой, и выполнения международных обязательств в сфере лесного хозяйства в рамках его компетенции.

К л ю ч е в ы е с л о в а : Карпатская конвенция, стратегия выполнения, Протокол.

Одержано редколегією 2.09.2008 р.